

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

2016 UUDISTUS KIRJANPITO- LAKIIN JA SEN VAIKUTUS TI- LITOIMISTOTYÖHÖN

TEKIJÄ: Atso Voutilainen

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma			
Työn tekijä Atso Voutilainen			
Työn nimi 2016 uudistus kirjanpitolakiin ja sen vaikutus tilitoimistotyöhön			
Päiväys	20.4.2015	Sivumäärä/Liitteet	30/1
Ohjaaja(t) Sirpa Grönholm			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) -			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Vuoden 2013 kesäkuussa Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat uuden tilinpäätösdirektiivin, joka tulisi korvaamaan vuoden 1973 tilinpäätösdirektiivin sekä vuoden 1983 konsernitalinpäätösdirektiivin. Myös Suomi jäsenenä veloitettiin sisällyttämään uusi tilinpäätösdirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Työ- ja elinkeinoministeriö kokosi työryhmän, jonka tavoitteena oli tehdä ehdotus lainsäädäntöön tehtävistä muutoksista.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutustua työryhmän tekemään ehdotukseen kirjanpitolain uudistukseksi ja sen pohjalta tutkia erityisesti mikro- ja pienyrityksiä koskevia muutoksia sekä kirjanpitolain uudistuksen vaikutusta tilitoimistotyöhön. Työ toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten haastateltiin kolmen erikokoisen tilitoimiston edustajia. Haastatteluissa pyrittiin selvittämään tilitoimistojen edustajien ajatuksia kirjanpitolain uudistuksesta, mahdollisista muutostarpeista ja kirjanpitolain uudistuksen vaikutuksista. Työ toteutettiin vuosien 2014 ja 2015 aikana.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voitiin päätellä, ettei kirjanpitolain uudistuksella olisi suuria vaikutuksia haastateltujen tilitoimistojen edustajien näkemyksen mukaan. Mikro- ja pienyrityksille suunnattujen helpotusten uskottiin tuovan etenkin hallinnollista hyötyä. Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että he aikovat käyttää asiakkaidensa tilinpäätöksiä laatiessa pelkästään pienyrityksille suunnattuja helpotuksia. Taloudellisten vaikutusten uskottiin olevan minimaalisia niin asiakkaille kuin tilitoimistoillekin.</p>			
Avainsanat Kirjanpito, kirjanpitolaki, tilitoimisto, tilitoimistotyö, haastattelu, direktiivi,			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Atso Voutilainen			
Title of Thesis 2016 renewal of the national Accounting Act and its implications on accounting firm activities			
Date	20.4.2015	Pages/Appendices	30/1
Supervisor(s) Sirpa Grönholm			
Client Organisation /Partners -			
<p>Abstract</p> <p>In June 2013 the European parliament and council implemented a new accounting directive concerning annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings that would substitute the accounting directives implemented in 1978 and 1983. As a member state of the European Union, Finland had to observe the new Accounting Directive in view of its own national Accounting Act. The ministry of Employment and the Economy of Finland set up a task force whose purpose was to make a proposal for the amendments to be made in the national Accounting Act.</p> <p>The goal of this thesis project was to examine the task force proposal and research the changes affecting micro and small companies and also the impact of the renewed Accounting Act on their work in accounting firms. This thesis was executed as a qualitative research. For the research, three representatives from three accounting firms of different sizes were interviewed. The main goal for the interviews was to find out the representatives' thoughts on the changes of the renewal of the national Accounting Act, the need for updates/changes in the office and the implications of the renewed Accounting Act. This thesis was executed during the years 2014 and 2015.</p> <p>Based on the findings of the research and interviews, the interviewees reported that the renewed national Accounting Act would not have a major implication on their accounting firms or their customers. The representatives thought that micro and small companies would benefit from the concessions given to them, at least on the administrative level. All the interviewees agreed on the fact that they were going to utilize the concessions given to small companies instead of the ones given to micro companies when drawing up their customers' financial statements. To conclude, all the interviewees believed that the economic benefits from the renewed national Accounting Act would be minimal for their accounting firms and their customers.</p>			
Keywords Accounting, Accounting Act, accounting firm, accounting firm activities, directive,			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SUOMEN KIRJANPITOLAIN HISTORIA	6
3	LAKIUUDISTUKSEN LÄHTÖKOHTA	9
4	SUOMESSA KÄYTTÖÖN OTETTAVAKSI EHDOTETUT LAINKOHDAT	10
4.1	Pienet ensin – periaate.....	10
4.2	Mikroyritysten oikea ja riittävä kuva –velvoite	12
4.3	Liikkeenharjoittajan tilinpäätös ja kirjanpito	12
4.4	”Ollennaisuus” kirjanpitolain tasolle tilinpäätösperiaatteena	13
4.5	Pienkonsernipoikkeus konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.....	14
4.6	Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys	14
5	UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET	17
6	VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ.....	18
6.1	Tutkimustulokset	18
6.2	Tutkimustulosten yhteenveto.....	26
7	YHTEENVETO JA POHDINTA	27
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	29
	LIITE 1: HAASTATTELUPOHJA.....	31

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia vuodelle 2016 ehdotettua kirjanpitolain uudistusta ja sen vaikutuksia tilitoimistotyöhön. Suomessa kirjanpitolakia on noudatettu lähes 200 vuoden ajan. Alun perin kirjanpitovelvollisuutta on säädetty mm. osakeyhtiö- ja rikoslaissa. Vuonna 1925 asetetun ensimmäisen virallisen kirjanpitolain jälkeen lakia on uudistettu ja muutettu useaan otteeseen. Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2013 antama uusi direktiivi korvaa vuoden 1973 tilinpäätösdirektiivin ja vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiivin. Jokaisen Euroopan Unionin jäsenvaltion tulee uusia kirjanpitolakinsa vastaamaan direktiivin velvoitteita. Euroopan Unionin jäsenenä tämä velvoite koskee myös Suomea. Uudistetun kirjanpitolain on tarkoitus tulla voimaan viimeistään vuonna 2016 alkavilla tilikausilla.

Tämän työn aihe sai alkunsa työharjoitteluni yhteydessä. Työharjoittelupaikkani ohjaajan mielestä olisi ollut todella mielenkiintoista tutkia tarkemmin tulevaa kirjanpitolain uudistusta ja sen vaikutuksia tilitoimistotyöhön. Minulla ei vielä tässä vaiheessa ollut opinnäytetyölleni aiheita, joten päätin harjoittelupaikkani ohjaajan ehdotuksesta ja omasta mielenkiinnostani lähteä tutkimaan tätä aiheita. Oma mielenkiintoni aiheita kohtaan lisäsi läheinen yhteys kirjanpidon kanssa. Tällä tavoin voisin syventää omaa osaamistani ja hyödyntää tätä kautta hankittua osaamista myös tulevaisuuden työtehtävissä.

Työn ja siihen liittyvän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Euroopan parlamentin ja neuvoston säätämän uuden direktiivin tuomia muutoksia Suomen kirjanpitolakiin ja sitä kuinka ne mahdollisesti otettaisiin käyttöön Suomen lainsäädännössä sekä sitä, millä tavoin ne vaikuttaisivat tilitoimistotyöhön. Työssä tutustutaan myös Suomen kirjanpitolain historiaan. Työ rajataan siten, että siinä käydään läpi vain mikro- ja pienyrityksiä koskevia säännöksiä ja niiden vaikutuksia tilitoimistotyöhön.

Työlläni ei ole virallista toimeksiantajaa. Alun perin aloin tekemään työtä kirjoituspöytätyönä mutta työn edistyessä työn menetelmä muuttui laadulliseksi tutkimukseksi. Työn teoreettinen viitekehys ja siitä tehdyt johtopäätökset perustuvat ajankohtaiseen ja luotettavaan kirjallisuuteen, taloushallinnon artikkeleihin, lausuntoihin sekä muihin internet-lähteisiin. Tämän lisäksi työssä haastatellaan kolmen erikokoisen tilitoimiston edustajia ja kartoitetaan heidän ajatuksiaan kirjanpitolain uudistuksesta sekä sen tuomista muutoksista tilitoimistotyöhön. Työn teoriaosuudessa käsitellään elinkeinoministeriön säätämän työryhmän ehdotusta uudeksi kirjanpitolaksi ja sen lisäksi eri artikkeleista ja eri tahojen antamista lausunnoista poimittuja mielipiteitä ja muutosehdotuksia.

2 SUOMEN KIRJANPITOLAIN HISTORIA

Havaintoja kirjanpitovelvollisuuteen liittyvistä viittauksista löytyy jo 1800-luvulta. Tuolloin ne ovat sisältyneet rikoslakiin, konkurssisääntöön ja osakeyhtiölakiin. Vuonna 1895 säädettiin osakeyhtiölakiin kirjanpitovelvollisuus osakeyhtiöille. Sama velvollisuus oli säädetty osuuskunnille osuustoimintalaissa. Kirjanpito tuli pitää sellaisena kuin yhtiön toiminnan laatu vaati. Tämän lisäksi oli olemassa määräyksiä pankkiyhtiöiden eli avointen ja kommandiittiyhtiöiden velvollisuudesta antaa säännöllisesti tietoja asemastaan. Nämä tiedot edellyttivät kirjanpidon pitämistä. (Virtanen 2007, 9-12.)

Ensimmäinen virallinen kirjanpitolaki annettiin Helsingissä 14. päivänä helmikuuta vuonna 1925. Tämän lain mukaan kirjanpitovelvollisena pidettiin jokaista, jonka tuli käyttää toiminimeä. Kirjanpidosta tuli selvittää varat ja velat sekä niiden muutokset, yksityiskäyttöön otto ja yrityksen tulos. Vuonna 1928 kirjanpitolakia täydennettiin ensimmäisen kerran lailla tilinpäätöksen julkisuudesta. Tilinpäätös sisälsi omaisuustaseen ja voitto- tai tappiotaseen. Toinen kirjanpitolaki säädettiin pian sotien jälkeen vuonna 1945. Uusi laki vahvisti kirjanpidon merkitystä koko yhteiskuntaa ja talouselämää koskevana instituutiona. Kirjanpidon käyttökelpoisuus ja julkisuus laajenivat, kun kirjanpitolainsäädäntöön sisällytettiin kaikkia koskevat yhteneväiset tuloslaskelma- ja tasekaavat. (Virtanen 2007, 44–58.)

Seuraavan kerran kirjanpitolakia uudistettiin vuonna 1973. Tarvetta uudistukselle perusteltiin sillä, että rahoitusmarkkinat eivät toimineet tyydyttävästi. Kirjanpitolaissa nähtiin monia ongelmia, joita olivat mm. pääomien liikkumattomuus, yritysten oman pääoman vähäisyys, puutteelliset mahdollisuudet osakesäästämiseen ja yritysten velkaantuneisuus. Isoimmaksi ongelmaksi koettiin kuitenkin pääomamarkkinoiden toimimattomuus. Tästä syystä nähtiin tärkeäksi uudistaa kirjanpitolainsäädäntöä pääomamarkkinoiden kehittymisen osalta ja todettiin, että tilinpäätöksistä tuli saada riittävästi informaatiota yrityksestä kiinnostuneille sidosryhmille kuten toisille yrityksille, työntekijöille, julkiselle vallalle, järjestöille ja tutkijoille. Tämän informaation lisäämisen uskottiin lisäävän kiinnostusta sijoittamiseen ja kehittävän rahoitusmarkkinoita. (Virtanen 2007, 76–77.)

Uutta kirjanpitolakia laadittaessa pidettiin erittäin tärkeänä, että ulkopuolinen tarkastelija oli perillä niistä periaatteista, joita kirjanpidossa sovelletaan. Tällöin ei myöskään pidetty mahdollisena, että lainsäädännöstä tulisi johdonmukainen ilman kirjanpito teoriaa. Lakiehdotuksen johtavaksi periaatteeksi valittiin professori Martti Saarion suoriteperusteinen, meno tulon kohdalle – teorian mukainen tilinpäätös, joka oli esitelty jo Saarion väitöskirjassa *Realisointiperiaate ja käyttöomaisuuden poistot tuloslaskennassa* vuonna 1945. Yritykset alettiin nähdä täysin uudella tavalla; yritystä ei ollut enää tarpeen nähdä lisääntyvänä omaisuusmassana vaan työpaikkojen luojana ja tuloja tavoittelevana organisaationa. Tällöin luovuttiin myös omistajakakeskeisestä, omaisuuden laskentaan perustuvasta kirjanpitokäytännöstä. Tällä tavoin yrityksistä tehtiin enemmän dynaamisia ja sidosryhmiä kiinnostavia sekä yleisesti yhteiskunnalle merkityksellisempiä. (Virtanen 2007, 76–77.)

1980-luvulla alkoi Suomen kirjanpidossa kansainvälistyminen. Suomalaista lainsäädäntöä alettiin viedä kohti Euroopan Unionissa käytettyä kirjanpitokäytäntöä. Ensimmäinen uudistusehdotus annettiin

vuonna 1992. Sen pohjaksi otettiin Euroopan yhteisön 4. ja 7. yhtiöoikeudellinen direktiivi. Uudistuksen taustalla oli tekniikan kehittymisen lisäksi myös tarve saada suomalaisten yritysten tilinpäätösinformaatiot vastaamaan kansainvälisten käyttäjien tiedontarvetta. ATK-kirjanpito oli lähes kokonaan syrjäyttänyt manuaalisesti tehtävän kirjanpidon ja sen vuoksi myös lainsäädäntöön otettiin mukaan ATK-kirjanpitoa sekä aineiston säilyttämistä koskevat säännökset. Ainoaksi paperille tehtäväksi asiakirjaksi jäi tasekirja. Tärkein syy kirjanpitolain uudistamiselle oli kuitenkin Suomen liittyminen Euroopan Unioniin. Euroopan Unionilla oli yhteinen eurooppalainen kirjanpitonormisto, johon Suomen tuli sopeutua. Uuden hallituksen ehdotuksen mukaan kirjanpitolaista jäi pois aiemmin käytetty meno-tulo-teoria koska sitä ei pidetty enää tarpeellisena kansainvälisessä kirjanpidossa. Uuden kirjanpitolain myötä nostettiin uudeksi tilinpäätösinformaation periaatteeksi ”oikeat ja riittävät tiedot”. (Virtanen 2007, 88–89.)

Vuoden 1997 lopulla annettiin jälleen uusi kirjanpitolaki, jossa meno-tulo-teoria poistui kokonaan hyvän kirjanpitotavan lähteiden joukosta. Lain myötä omaksuttiin uusi tulkinta, jonka mukaan tilinpäätös tuli laatia lakien, säännösten ja hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Tilinpäätöksen piti antaa oikea ja riittävä kuva taseen varoista ja veloista, yrityksen taloudellisesta asemasta sekä tilikauden tuloksen muodostumisesta. Jotta hyvää kirjanpitotapaa voitiin täsmentää, otettiin käyttöön Euroopan Yhteisön 4.direktiivissä sekä kirjanpitolaissa lueteltuja yleisiä tilinpäätösperiaatteita:

- Jatkuvuus
- Johdonmukaisuus
- Varovaisuus
- Tasejatkuvuus
- Suoriteperusteen käyttäminen
- Tase-erien erillisarvostuksen periaate

”Oikea ja riittävä kuva” periaate velvoitti näin ollen yrityksiä antamaan osakkeenomistajilleen ja muille sidosryhmille tarpeeksi informaatiota johtopäätöksien ja päätöksentekoa varten. (Virtanen 2007, 88–95.)

Suomen kirjanpidon historiassa viimeisenä kansainvälistymisen vaiheena voidaan nähdä IAS/IFRS-standardien sisällyttäminen osaksi suomalaista lainsäädäntöä. Vuonna 2004 hallituksen eduskunnalle tekemä esitys sisälsi useita muutosehdotuksia kirjanpitolakiin. Tämän esityksen tarkoituksena oli saattaa Suomessa voimaan IAS – asetus ja fair value – direktiivi. Tämän muutoksen myötä IAS/IFRS-standardien soveltaminen tuli pakolliseksi niille yrityksille, joiden arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena. Muiden yritysten osalta lähtökohdaksi muodostui niin sanottu, *ei estettä, ei pakkoa* – periaate, jonka nojalla standardien pakollista käyttöä ei laajennettu mutta standardien käyttöä ei myöskään miltään kirjanpitovelvolliselta ryhmältä kielletty. Keskeisimpiä eroja suomalaisen kirjanpitolain ja IAS/IFRS- standardien välillä oli tase-erien arvostuksessa, käsittelytapojen joustavuudessa ja raportoinnin sekä tilinpäätösinformaation laajuudessa. Suomalaisessa kirjanpitolaissa noudatettiin tase-erien suhteen hankintamenoperiaatetta, kun taas IAS/IFRS- standardien mukana tuli mahdollisuus käyvien arvojen käyttämiseen. Tällä muutoksella oli myös vaikutusta raportointiin,

jolla jouduttiin aiemmasta poiketen seuraamaan mitkä osuudet kauden liiketoiminnasta ovat itse liiketoiminnan tulosta ja mitkä taas johtuvat täysin arvojen muutoksista. Tämän kaltaisella raportoinnilla tavoiteltiin suurempaa läpinäkyvyyttä, joka oli osa entistä laajempaa ja avoimempaa tilinpäätösinformaatiota. (Virtanen 2007, 103–104.)

3 LAKIUUDISTUKSEN LÄHTÖKOHTA

Vuoden 2013 kesäkuussa Euroopan parlamentti ja neuvosto antoi uuden direktiivin tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista. Uusi direktiivi tulee korvaamaan vuoden 1973 tilinpäätösdirektiivin ja vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiivin. Yksi uuden direktiivin ja lakiehdotuksen keskeisimmistä tavoitteista on keventää tilinpäätössääntelyn pienyrityksille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa.

Vuoden 2013 elokuussa työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän, jonka tarkoituksena oli selvittää Suomen kirjanpitolain ja siihen liittyvän muun sektorilainsäädännön muutostarpeita. Euroopan Unionin jäsenmaana myös Suomella on velvoite saattaa uudet direktiivin edellyttämät säännökset voimaan 20.7.2015 mennessä. Varsinaisesti säännöksiä tarvitsee soveltaa vasta vuoden 2016 alusta alkavilla tilikausilla ja sen jälkeen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 1.)

Työryhmä ehdottaa myös uutta erillislakia, joka koskisi öljy-, kaasu- ja kaivannaistoimintaa sekä aarniometsien hakkuuta harjoittavien yritysten tiedonantovelvoitteita. Laki säätäisi näiden yritysten raportointia maakohtaiseksi eri maiden hallituksille ja niiden alaisille. Työryhmä ehdottaa myös, että tietotekniikan kehittyminen huomioitaisiin erityisesti tilikauden aikaista kirjanpitoa koskevissa säännöksissä. Tämä ehdotus on täysin kansallinen ja sitä ei ole mainittu uudessa direktiivissä. Ehdotuksessa korostetaan myös kirjanpitovelvollisen vastuuta tilinpäätöksen perustana olevan aineiston säilytykseen liiketapahtumien merkitsemistekniikan säännöstarkistuksilla. Esityksen uskotaan osaltaan edesauttavan harmaan talouden torjuntaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 1.)

Rakenteeltaan uusi esitys tulisi selkeyttämään kirjanpitosäädäntöä. Uuden normistorakenteen myötä pieniä ja mikroyrityksiä koskevat tilinpäätössäännökset on siirretty omaan asetukseensa. Näin yrittäjä saa helpommin tietoonsa seikat, joita tilinpäätöksessä tulee esittää. (Kaisanlahti 2014, 24.)

4 SUOMESSA KÄYTTÖÖN OTETTAVAKSI EHDOTETUT LAINKOHDAT

4.1 Pienet ensin – periaate

Lähes kaikki aikaisempien tilinpäätös- ja konsernitilinpäätösdirektiivien sisällöstä siirtyy sellaisenaan uuteen Euroopan parlamentin ja neuvoston säätämään direktiiviin. Direktiivin näkökulma on kuitenkin vaihtunut suuryrityksistä pk-yritysten tukemiseen. Tähän viittaa esimerkiksi hallinnollisten rasitteiden vähentäminen. Uudessa direktiivissä tätä kutsutaan niin sanotuksi ”pienet ensin”-periaateeksi. Jäsenvaltioiden toimintavapautta lisävelvoitteiden asettamisen suhteen rajoitetaan tiukasti. Esimerkiksi liitetietojen ja muuta tilinpäätöstä sekä toimintakertomusta koskevien informaatiovaatimusten tiukentaminen jäsenvaltioiden omissa lainsäädännöissä on kielletty pienten yritysten kohdalla, muuten kuin verotuksellisessa tarkoituksessa ja vain verolaissa säädetyllä tavalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 4.)

Uudessa direktiivissä asetetut raja-arvot mikro- ja pienyrityksille haluttaisiin ottaa käyttöön mahdollisimman laajasti. Uudet raja-arvot näyttäisivät tältä:

TAULUKKO 1. Pien- ja mikroyritysten yläraja-arvot (Ojala 2014.)

	Taseen loppusumma	Liikevaihto	Työntekijöiden keskimäärä
Mikroyritys	350,000 €	700,000 €	10
Pienyritys	6,000 000 €	12,000 000	50

Suomessa 220000 vertailukelpoisesta yrityksestä mikroyrityksen rajoihin luokiteltaisiin noin 76–85 prosenttia ja pienyrityksiin 97–98 prosenttia. (Ojala 2014.)

Eryisesti pienet ensin -periaate näkyy pien- ja mikroyrityksiin kohdistuvien pakollisten liitetietojen rajauksessa, jonka vuoksi pakollisia liitetietoja löytyykin enää vain kahdeksan:

- Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- Pysyvien vastaavien uudelleenarvostus
- Tieto käypään arvoon arvostamisesta, vain jos rahoitusinstrumentti tai muut omaisuus erät arvostetaan käypään arvoon
- Taseen ulkopuoliset sitoumukset ja vakuudet sekä ehdolliset erät
- Tiedot hallintoelinten jäsenille maksetuista ennakoista ja myönnettyistä luotoista
- Tulojen ja menojen poikkeukselliset erät
- Myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät velat
- työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä tilikaudella

(Kavaljer & Winqvist-Ilkka 2014, 13.)

Supistettuja liitetietoja perustellaan direktiivin johdannossa kustannustehokkuudella: ” *Tilinpäätösten käyttäjät eivät yleensä tarvitse kovinkaan paljon lisätietoja pieniltä yrityksiltä, ja tällaisten lisätietojen kokoaminen voi olla pienille yrityksille kallista.*” Uudessa, kuten myös vanhassa, direktiivissä kuitenkin veloitetaan antamaan tarvittaessa lisätietoja liitetietoina: ” *Jollei tämän direktiivin soveltaminen riitä oikean ja riittävän kuvan antamiseksi yrityksen varoista ja veloista, taloudellisesta asemasta sekä tuloksesta, on tilinpäätöksen liitetiedoissa annettava kyseisen vaatimuksen noudattamiseksi tarvittavat liitetiedot.*” (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 4.)

Mikäli kyseinen jäsenvaltio-optio otetaan käyttöön, on mikroyritysten myös mahdollista laatia ja julkaista lyhennetty tase ja tuloslaskelma sekä jättää laatimatta liitetietoja ja toimintakertomusta. Jotta jälkimmäinen onnistuisi, tulee mikroyritysten kuitenkin sisällyttää taseen loppuun seuraavat tarkennukset:

- Taseen ulkopuolisten sitoumusten, vakuuksien tai ehdollisten erien yhteismäärä tai maininta esinevakuuksien luonteesta ja muodosta
- Eläkkeitä ja konserni- tai osakkuusyhtiöitä koskevat sitoumukset erikseen ilmoitettuina
- Hallintoelinten jäsenille annetut ennakot ja luotot, yhteismääränä kunkin elimen osalta samoin kuin jäsenten puolesta annetut vastuusitoumukset
- Omien osakkeiden hankinnat

Mikroyrityksen tase voi suppeimmillaan olla seuraavanlainen:

VASTAAVAA

- Merkitty maksamaton osakepääoma
- Perustamismenot
- Pysyvät varat (Ei eritellä aineettomiin, aineellisiin eikä rahoitusomaisuuteen)
- Lyhytaikaiset varat (Ei erittelyä vaihto-omaisuuteen, saamisiin, sijoituksiin eikä rahoihin)

VASTATTAVAA

- Oma pääoma
- Varaukset
- Vieras pääoma (Ei erikseen lyhytaikaisia velkoja)

Tämän lisäksi, mikäli jäsenvaltio niin sallii, on mikroyritysten mahdollista lyhentää tuloslaskelmaa siten, että tilikauden tulosta edeltävistä eristä ilmoitetaan vain seuraavat:

- Liikevaihto
- Muut tuotot
- Aine- ja tarvikekulut
- Henkilöstökulut
- Arvontarkistukset
- Muut kulut

- Verot

Mikäli mikroyrityksille sallitaan tuloslaskelman ja liitetietojen julkaisematta jättäminen, jää taselaskelma ainoaksi tilinpäätösasiakirjaksi, jonka mikroyritysten tulee toimittaa rekisteriviranomaisille. (Hartikainen 2014.)

4.2 Mikroyritysten oikea ja riittävä kuva – velvoite

Yksi merkittävimmistä mikroyrityksiä koskevista huojennuksista on niin sanottu ”suojasatamasäännös”, oikean ja riittävän kuvan vaatimukseen nähden. Käytännössä mikroyritystä ei voida moittia oikean ja riittävän kuvan antamisesta silloin, kun tilinpäätöksessä on esitetty uuden direktiivin säännösten mukaiset tiedot. ”Suojasatamasäännös” tulee jäsenvaltioissa käyttöön vain jos jäsenvaltio on päättänyt hyödyntää direktiivin mikroyritysoptiota ja ottanut käyttöön sen tarkoittamat helpotukset. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 5.)

Tätä velvoitetta pidetään yleisesti kannattavana, sillä se mahdollistaa tilinpäätöksen laadinnan yksinkertaistamisen. Tällöin virheellisen tilinpäätöksen riski on huomattavasti pienempi. HTM-tilintarkastaja Lasse Åkerbladin (2015, 6) mukaan velvoite on kuitenkin vain näennäinen helpotus, sillä se jättää ”suojan” ulkopuolelle kaikki muut pienyritykset paitsi osakeyhtiömuotoiset ja -omisteiset pienyritykset. Åkerbladin mukaan niin sanottu ”suojasatamasäännös” olisi ”vedenpitävä” ja helpommin toteutettavissa, jos jätettäisiin kokonaan pois laissa määritellyt harkinnanvaraiset erät tai olosuhteet, joita vaaditaan oikean ja riittävän kuvan täyttämiseksi, ja keskityttäisiin pelkästään vaadittujen taloudellisten tietojen esittämiseen.

4.3 Liikkeenharjoittajan tilinpäätös ja kirjanpito

Työryhmä ehdottaa liikkeenharjoittajien vapauttamista tilinpäätöksen laatimisesta. Tätä muutosta perustellaan sillä, että ammatinharjoittajan tavoin, liikkeenharjoittajan henkilökohtainen talous ei eriydy ansaintatoimintaan perustuvista vastuista. Näin ollen tilinpäätös liikkeenharjoittajan kohdalla ei anna kokonaista kuvaa varallisuusasemasta tai tuloksesta, jota voitaisiin verrata itsenäiseen erillisyhtiöön. Tämän muutoksen vastapainoksi on ehdotettu, että liikkeenharjoittajan tulee pitää kirjanpitoa, josta selviää tarpeelliset tiedot verotusta varten. Liikkeenharjoittaja voisi kuitenkin tulevaisuudessakin laatia tilinpäätöksen silloin, kun se on tarkoituksenmukaista esimerkiksi ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi. (Kaisanlahti 2014, 26.)

Tämän lisäksi työryhmä on ehdottanut yksityisille liikkeenharjoittajille yhdenkertaista kirjanpitoa. Ongelmana on se, että muistiinpanotyyppinen kirjanpito toimii parhaiten lähinnä pienimuotoista yritystoimintaa harjoittavilla yrittäjillä, joiden liiketapahtumat syntyvät kokonaisuudessaan käteismaksusuorituksista. Tämän lisäksi pienimuotoista yritystoimintaa harjoittavilla yrittäjillä on harvoin myyntisaamisten tai ostovelkojen seuranta. (Ojala 2014.)

Finanssialan keskusliitto (2015, 1-2) on ottanut tähän kantaa omassa lausunnossaan. Heidän lausuntonsa mukaan liikkeenharjoittajalta tulisi vieläkin edellyttää kahdenkertaista kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laatimista. Tätä perustellaan mm. sillä, että heidän käsityksensä mukaan liikkeenharjoittajan liiketoiminta itsessään on laajempaa kuin ammatinharjoittajalla. Myös pienet yhden osakkaan osakeyhtiöt joutuvat laatimaan tilinpäätöksen, joissa tämä yksi osakas usein vastaa koko omaisuudellaan yhtiön velvoitteista ja vastuista. Finanssialan keskusliiton mielestä liikkeenharjoittajan olisi tärkeää selvittää liiketoimintansa tila ja tulos säännöllisesti. Liikkeenharjoittaja vastaa samaan tapaan koko omaisuudellaan yhtiön velvoitteista ja vastuista kuin pienen osakeyhtiön ainoa osakas. Vuoden 2015 alusta lähtien on toiminimiyriytysten ollut mahdollista päästä velkasaneeraukseen, mikäli yrityksen toiminta on ollut kannattavaa. Toiminnan kannattavuuden toteaminen on kuitenkin vaikeaa ilman kahdenkertaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstä.

Kauppaeskkuskamarin (2015, 2) lausunto on pitkälti samanlainen. Heidän mukaansa siirtyminen kahdenkertaisesta kirjanpidosta yhdenkertaiseen voi tuottaa enemmän hankaluuksia kuin helpotuksia ja lisätä kustannuksia. Vaikka liikkeenharjoittajille annettaisiin vapautus tilinpäätöksen laatimisesta, tulisi heidän kuitenkin laatia samantyylinen laskelma esimerkiksi verotusta varten. Tilinpäätöstietojen esittämistä vaaditaan kuitenkin vielä eri sidosryhmien toimesta.

4.4 "Olennaisuus" kirjanpitolain tasolle tilinpäätösperiaatteena

Suomessa olennaisuus periaate on yksi keskeisemmistä kirjanpitokäytännön periaatteista. Uuden direktiivin myötä se lisätään myös suomalaiseen kirjanpitolakiin tilinpäätösperiaatteena, ja se koskee kaiken kokoisia yrityksiä. Periaatteen tarkoituksena on tukea oikean ja riittävän kuvan antamisveloitetta. Direktiivissä on erikseen säädetty vaatimuksia, jotka koskevat merkitsemistä, arvon määrittämistä, esittämistä, tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja ja konsernitiilinpäätöksen laatimista. Näitä säädettyjä vaatimuksia ei tarvitse noudattaa mikäli voidaan arvioida vaatimusten vaikutusten olevan epäolennaisia. Tämän seikan vuoksi periaatetta voidaan kuvailla luonteeltaan huojennukseksi. Tätä ei kuitenkaan direktiivissä perusteta tilinpäätöksen laatimisen kustannuksiin, vaan pikemminkin määritellään olennaisuus tilinpäätöksen vastaanottajan näkökulmasta. (Kavaljer & Winqvist-Ilkka 2014,14; Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 6.)

Olennaisuus -periaatteen nostaminen kirjanpitolakiin ei kuitenkaan tee kirjanpidon kannattavuuteen minkäänlaista poikkeusta. Direktiivissä on maininta siitä, kuinka tämän periaatteen ei saa antaa vaikuttaa kansallisiin velvoitteisiin, joilla velvoitetaan yrityksiä pitämään liiketapahtumat ja taloudellisen aseman osoittavaa täydellistä kirjanpitoa. Kirjanpitoon on merkittävä kaikki liiketapahtumat ja yrityksen taloudellista tulosta sekä asemaa koskevat seikat aivan kuten edeltävässä laissa. Uusi säännös suhteutetaan yrityksen kokoon ja sen liiketoiminnan laajuuteen sekä luonteeseen. Ei ole esimerkiksi olemassa eurolla määritettävää rajaa, jonka mukaan sitä pienempi arvoiset tapahtumat olisivat epäolennaisia kirjanpidossa. (Kaisanlahti 2014, 26.)

Ernst & Young Oy (2015, 1) on lausunnossaan kannattanut olennaisuuden nostamista kirjanpitolain tasolle. Heidän mukaansa olennaisuus -periaate tulisi lisätä lakiin, niin kuin se on direktiivissä määri-

tetty, ja lisätä se muiden tilinpäätösperiaatteiden joukkoon eikä säännellä sitä erillisessä pykälässä, niin kuin työryhmän ehdotuksessa on mainittu.

4.5 Pienkonsernipoikkeus konsernitiilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Uuden direktiivin mukaan myös pienet konsernit olisi vapautettava konsernitiilinpäätöksestä ja konsernin toimintakertomuksesta sekä rahoituslaskelman laatimisveloitteesta. Poikkeuksena on joidenkin sidosyriytysten edun kannalta merkittävät yhteisöt. Tällä halutaan vähentää pienten yritysten tilinpäätöksen laatimiskustannuksia. Toisaalta muutosta perustellaan pienten yritysten tilinpäätösten käyttäjien tietotarpeiden vaatimattomuudella. Osakeyhtiölaissa kuitenkin vaaditaan laatimaan konsernitiilinpäätös, mikäli emoyhtiö jakaa varoja osakkeenomistajille, tai yritys on julkinen yhtiö. Tätä säännöstä täytäntöön pantaessa tulisikin miettiä muutetaanko myös osakeyhtiölakia tältä osin vai syrjäyttääkö säännös osakeyhtiölain tältä osin. (Kavaljer & Windqvist-Ilkka 2014, 14.)

4.6 Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys

Tositteen sisältö

Uuden kirjanpitolain myötä myös tositteen tietosisältöä halutaan korostaa. Tositteesta tulisi saada niin yksityiskohtainen kuva, että tositteen ja kirjanpitomerkinän välinen yhteys on helppo todeta. Esimerkiksi jos liiketapahtumasta on tosite vain verkkolaskun liitteenä, tulisi liite säilyttää niin, että se on helposti löydettävissä. Muistiotositteiden perustana käytettyjen todisteiden tulisi olla helposti löydettävissä ja todennettävissä. (Fredman 2015, 48.)

Audit trail -vaatimus

Audit traililla tarkoitetaan katkeamatonta kirjausketjua, jolla pystytään toteamaan kirjausten yhteys tuotto- ja kululaskelmaan, taseeseen sekä talousarvion toteutumalaskelmaan ilman vaikeuksia. Näin ollen tapahtumia pitää pystyä seuraamaan jo heti ensimmäisestä yksittäisestä kirjauksesta aina tilille merkintään saakka. Myös tilien käsittely tilinpäätöksessä on pystyttävä todentamaan. Perinteisen audit trailin lisäksi on myös olemassa visuaalinen audit trail, joka toimii koneellisessa kirjanpidossa. Sen periaate on sama kuin perinteisen audit trailin mutta siinä yhteys edellä mainittuihin seikkoihin pitää pystyä todentamaan ilman koneen käyttöä. Tästä syystä kirjanpitoon tehtävien merkintöjen tulisi olla selkeitä ja helposti tositteisiin yhdistettävissä. (Valtiokonttori.)

Uudistetussa kirjanpitolaissa audit trail halutaan nostaa lain tasolle. Uutena lisänä audit trail -vaatimus koskisi säännöllisesti tehtäviä viranomaisilmoituksia; esimerkiksi arvonlisävero- ja työnantajailmoituksia sekä vakuutus- ja työeläkelaitoksille tehtäviä ilmoituksia. Ilmoituksesta tulisi pystyä todentamaan, mistä kirjauksista ilmoitukset on koottu, ja vastaavasti itse kirjauksesta tulisi käydä ilmi mille ilmoitukselle se on päätyntä. (Fredman 2015, 48–49.)

Kirjanpitokirjoista ja aineistoista luettelo

Uusi laki kumoaa vaatimuksen paperisesta tasekirjasta. Sen tilalle tulee kuitenkin uusi vaatimus, jonka mukaan tulee laatia luettelo kirjanpitokirjoista sekä – aineistoista, joita tulee säilyttää 10 vuoden ajan. Ehdotuksen mukaan luetteloista tulisi käydä ilmi mistä osista ja aineistoista kirjanpito koostuu ja perustuu, kuinka ne liittyvät toisiinsa, ja missä niitä pystytään säilyttämään sekä miten niitä päästään lukemaan. Tätä uudistusta pidetään erittäin tervetulleena, sillä se kuvaa kirjanpitolaikiin tarkasti mitä aineistoa dokumentaatioon vaaditaan ja koska se, esittää tavoitteet selkeästi. Pienissä yrityksissä voidaan käyttää tilitoimistoa apuna luettelon laadinnassa niin, että tilitoimisto laatii mallidokumentin ja sen pohjalta asiakaskohtaiset versiot. Tällainen toiminta voi parantaa myös yrityksen talousprosessin laatua ja tuottaa uusia ideoita toiminnan kehittämiseen. (Fredman 2015, 49.)

Kirjanpitoaineiston säilytys

Uuden lain mukana poistuvat aineiston säilytystä koskevat maantieteelliset ja tekniset rajoitukset. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kirjanpitoaineistoa voidaan säilyttää käytännössä missä päin maailmaa tahansa ja siihen päästään käsiksi mistä vain. Tänä päivänä useissa tilitoimistoissa ja pienissä yrityksissä käytetään pilvipalveluna toimivia kirjanpito-ohjelmistoja. Ongelmana on pidetty sitä, että palveluntarjoaja voi ajautua konkurssiin ja täten hävittää kaikki tiedostonsa palvelimelta, ennen kuin yritykset saavat tiedostot itselleen. Näin ollen kaikki kirjanpitoaineisto häviäisi siinä samalla. Uuden lain myötä kumotaan myös KTM -menetelmäpäätöksessä oleva säännös siitä, että yrityksen elektronisesti säilytetty kirjanpitoaineisto tulee pystyä luovuttamaan tiedostomuodossa tarkastuksia varten. Kaikissa järjestelmissä tämä ei ole ollut mahdollista ja usein tiedostot on jouduttu luovuttamaan pdf -muotoisina. Toisinaan tiedostojen luovuttaminen ei ole onnistunut edes pdf -muotoisina. (Fredman 2015, 49.)

Talouhallintoliitto (2015, 7) on omassa lausunnossaan ehdottanut otettavaksi käyttöön yhtenäisen standardoidun tiedostomuodon. Erityisesti järjestelmien yhteentoimivuuden, automatisoinnin ja aineiston tarkastettavuuden vuoksi tämä olisi heidän mielestään tärkeää. Talouhallintoliitto esittääkin lausunnossaan mahdolliseksi vaihtoehdoksi TALTIO -tapahtumatiedostoa, jota käytetään liiketapahtuman esittämiseksi kirjanpitojärjestelmissä. Avoimeen lähdekoodiin perustuva TALTIO mahdollistaisi helpomman sähköisen talousraportoinnin, sillä TALTIO:n avulla liiketapahtumaan voitaisiin suoraan liittää viranomaisraportin oikean kohdan osoite. TALTIO -tapahtumatiedosto auttaisi siis myös järjestelmien yhteentoimivuudessa. Tällöin myös sähköisten talousraporttien muodostaminen olisi helpompaa ja standardoitu tiedostomuoto mahdollistaisi tilintarkastuksen sekä verotarkastuksen automatisoinnin, sillä tiedot on mahdollista jäljittää takaisin raportin kautta sen alkuperäisiin liiketapahtumiin.

Kuukausikohtaiset kirjaukset

Kaikki muut paitsi käteismaksua koskevat kirjaukset voitaisiin tehdä kuukausikohtaisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että niin kauan kuin yksittäiset liiketapahtumat pystytään erottelemaan tosittelta, niin

esimerkiksi verkkokaupasta tapahtuneet myynnit ja ostot voidaan kirjata kuukausikohtaisten koostositteiden perusteella. Käytännössä näin on toimittu jo aiemminkin, mutta nyt uuden lain myötä KTM -menetelmäsäännös, jossa on veloitettu kirjaamaan jokainen yksittäinen myyntitapahtuma erikseen päiväkirjalle, kumotaan. (Fredman 2015, 48.)

5 UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET

Uuden direktiivin odotetaan tuovan etenkin taloudellisia vaikutuksia. Erityisesti tämä tultaisiin huomaamaan siinä vaiheessa, kun mikro- ja pienyrityksien hallinnollinen taakka keventyy uusien taloudellista raportointia koskevien vaatimusten vähentyessä. EU-tasolla säästöjen määrä olisi jopa 1,7 miljardia euroa. Suomessa näiden vaikutusten ei kuitenkaan odoteta olevan noin suuria. Pienyrityksille suunnattu tilinpäätössäännöstö ei juuri muutu, sillä Suomessa tämän hetkisten direktiivien sallimat helpotukset ovat jo laajalti käytössä. Säästöjä saadaan kuitenkin sellaisille yrityksille, jotka uuden helpotetun tilinpäätössäännösten ja korotettujen raja-arvojen myötä tulevat kuulumaan pien- ja mikroyritysten luokkaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 16.)

Taloudellisissa vaikutuksissa tulee ottaa huomioon myös uudet kirjanpidon menetelmäsäännöksiä koskevat muutokset. Uusien menetelmäsäännösten myötä kirjanpitolainsäädännöstä poistuu kaikki esteet kirjanpidon ja raportoinnin automatisoinnille ja tietotekniikan täydelle hyödyntämiselle. Myös kirjausketjun eli audit trailin laajentaminen tilinpäätöksestä niin veroilmoituksiin kuin muihinkin viranomaisraportteihin varmistaa viranomaisten vaatimuksia harmaan talouden torjumisessa. Näiden muutosten arvioidaan tuovan vain hyvin vähän lisäkustannuksia kirjanpitovelvollisille. Jos kirjanpitovelvollisen aiemmat kirjanpitojärjestelmät ovat vaatimusten mukaiset, hänelle tulisi lisätyötä vain liitetietositteiden yksilöinnistä ja säilytyksestä muiden tositteiden mukaisesti. Automatisoidun kirjanpidon ja siihen liittyvän tiedonsiirron arvioidaan vaikuttavan jopa kansantalouden mittakaavassa. Sen tuomat edut ovat erityisesti tehokkuushyödyissä ja kustannussäästöissä. Vaikutukset eivät kuitenkaan tapahdu heti lakimuutoksen myötä vaan vasta siinä vaiheessa, kun tietojärjestelmiä ja käytäntöjä kehitetään kirjanpitovelvollisten ja viranomaisten osalta hyödyntäen uusien lakimuutosten avaamia mahdollisuuksia. Menetelmäsäännösten muutoksien arvioidaan myös vaikuttavan osaltaan harmaan talouden torjuntaan. Etenkin tehostettu velvoite kirjanpitoaineiston säilytykselle niin, että viranomaiset ja tilintarkastajat voivat tarkastella aineistoa ilman aiheetonta viivytystä riippumatta siitä kuinka aineistoa säilytetään, odotetaan vaikuttavan harmaan talouden torjuntaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 16–17.)

Tilintarkastuslautakunnan (2015) lausunnon mukaan uudesta tilinpäätösdirektiivistä johtuvat säästöt voivat mahdollisesti olla merkittäviä. Niitä ei kuitenkaan voida vielä tässä vaiheessa arvioida tarkasti, sillä vaikutukset ovat niin monipuolisia. Heidän mukaansa kirjanpidon menetelmien kehittäminen ja teknologian lisääntyvä käyttö tuo lisää tehokkuutta ja säästöjä niin kirjanpitovelvollisille, kuin kansantaloudellekin. Tehokkuutta ja säästöjä lisäävät myös kerran viranomaisille ilmoitettavat taloudellista raportointia koskevat tiedot jokaista kirjanpitovelvollista kohti. Tilintarkastuslautakunnan mielestä lakimuutoksilla ei kuitenkaan ole minkäänlaista vaikutusta harmaan talouden torjunnan edistämisessä, koska tällä hetkellä toimivat säännökset ja tilintarkastuksen kohteena olevat kirjanpitovelvolliset eivät tuota harmaan talouden ongelmaa. Harmaan talouden torjuntaa voitaisiin kuitenkin tehostaa kirjanpitovelvollisuuden alueilla; esimerkiksi viranomaisyhteistyön kautta sekä Patentti- ja rekisterihallituksen ja verohallinnon valvonnan avulla.

6 VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ

Menetelmällisesti työ aloitettiin kirjoituspöytätyömuksena. Työn edistyessä huomasin, että työ tarvitsee lisää sisältöä ja päätin toteuttaa jo kirjoittamani teorian pohjalta haastatteluja. Näin työstä saatiin laadullinen tutkimus.

Tutkimusprosessiin kuuluivat seuraavat vaiheet: ongelman täsmennys, lähteiden haku, tiedonkeruu, tiedon analysointi ja johtopäätösten teko. Tutkimus perustuu jo saatavilla olevaan tietoon, jota on työprosessin aikana käsitelty ja arvioitu. Pääasiallisena lähteenä työlle toimivat elinkeinoministeriön asettaman työryhmän ehdotus uudeksi kirjanpitolaiksi, taloushallinnon artikkelit ja ehdotuksesta annetut lausunnot. Kaikki käytetyt lähdeaineistot ovat luotettavia ja ajantasaisia. Tilitoimistojen kanssa tehdyistä haastatteluista saadut vastaukset liittyivät ongelman täsmennykseen. Tutkijana sain myös itse paljon tietoa uuden kirjanpitolaikahallinnon mahdollisesti käyttöön tulevista säädöksistä ja sen mahdollisista kehittämistarpeista.

6.1 Tutkimustulokset

Tämän opinnäytetyön tutkimusta varten haastateltiin kolmen erikokoisen tilitoimiston edustajia. Haastatteluilla haluttiin kartoittaa erikokoisten tilitoimistojen mielipiteitä uudesta kirjanpitolaikahallinnon uudistuksesta ja siitä, kuinka he tulisivat ottamaan sen käyttöön sekä siitä, millaisia vaikutuksia näillä uudistuksilla olisi heille ja heidän asiakkailleen. Haastattelujen saaminen osoittautui huomattavasti vaikeammaksi kuin olin odottanut, sillä haastatteluni sattuivat juuri tilinpäätösaikaan. Kaikissa haastatteluun pyytämässäni tilitoimistoissa olisi mielellään haluttu osallistua, mutta kiireen vuoksi suurin osa joutui kieltäytymään. Lopulta löysin haastateltavaksi kolme erikokoisten tilitoimistojen edustajaa. Haastattelut tehtiin avoimina haastatteluina, joissa runkona käytettiin valmiiksi tehtyä haastattelupohjaa (Liite 1). Haastattelujen tekeminen oli minulle uutta, mutta haastattelut sujui- vat ongelmitta. Kaikki tilitoimistot sijaitsivat Pohjois-Savon alueella.

Tilitoimisto A on vuonna 1993 perustettu ja yli 20 vuotta toiminnassa ollut tilitoimisto, jolla on kaksi omistajaa ja neljä työntekijää. Toimipaikkoja tilitoimistolla on yksi. Tilitoimiston palveluihin kuuluvat kirjanpito, verotus ja palkanlaskenta.

Tilitoimisto B on perustettu vuonna 1992. Asiakkaita tilitoimistolla on 20–30. Asiakkaat koostuvat eri aloilla toimivista pienistä ja keskisuurista yrityksistä, yhteisöistä sekä maa- ja metsätalouksista. Tilitoimiston palveluihin kuuluvat kirjanpito, verotus ja palkanlaskenta.

Tilitoimisto C on perustettu vuonna 1995 ja se on Suomen Taloushallintoliitto ry:n jäsenoimisto. Palveluihin kuuluvat taloushallinnon tehtävät, yhtiöoikeus ja HTM-tilintarkastukset. Työntekijöitä tilitoimistossa on noin 15, joista tilintarkastajia on kaksi ja loput kirjanpitäjiä. Asiakkaita tilitoimistolla on noin 350 kirjanpitopuolella ja noin 350 tilintarkastuspuolella.

Ensimmäisellä kysymyksellä haluttiin kartoittaa niiden asiakkaiden lukumäärää, jotka sopisivat uuteen mikroyritysluokkaan. Kaikilla kolmella tilitoimistolla suurin osa asiakkaista kuuluisi mikroyritykseen:

"Mä luulen, että meidän asiakkaista varmaan noin 1/3 osa kuuluu ainakin siihen kokoluokkaan"

Tilitoimisto A

"No tuota, kellään ei taida olla 10 henkilöä töissä, mutta tase saattaa kolmella asiakkaalla olla sen rajan lähellä. Että suurin osa asiakkaista jäisi näiden rajojen sisään."

Tilitoimisto B

"Lähes kaikki. Tai ei siis, ehkä lähes kaikki siihen mikroon, mutta lukumääräisesti reilusti yli puolet on siinä mikrossa. Mutta työmäärältään tietysti ei, mutta aika moni on siinä mikrookassa."

Tilitoimisto C

Toinen kysymys käsitteli uudistuksessa ehdotettujen mikro- ja pienyritysten tilinpäätöksen liitetietojen helpotuksia ja sitä, kuinka he aikoivat ottaa nämä käyttöön omien asiakkaidensa kohdalla. Lisäkysymyksiä vastauksiin tiedusteltiin myös perusteluita; jos ei aiottu ottaa käyttöön ja jos aiottiin ottaa käyttöön, niin kuinka laajasti ja millaisia hyötyjä niistä olisi.

Kaksi edustajaa oli sitä mieltä, että he eivät aio ottaa käyttöön helpotuksia vaan käyttävät samoja vanhoja käytäntöjä kaikkien asiakkaidensa kohdalla. Tätä perusteltiin erityisesti nykyisen systeemin toimivuudella ja sillä, että asiakkaan on hyvä olla perillä yrityksensä kirjanpidosta ja tilinpäätöksistä ihan niin kuin ennenkin:

"Emme aio, piste. Nykyinen systeemi on hyvä ja asiakkaan kuuluu tietää vähän enemmän missä mennään. Huuhaata on koko tämmöiset EU:n laatimat asiat, että asiakkaalle voi tulla sellainen mielikuva, että kun on tällaisia helpotuksia, niin hänen ei tarvitse enää tehdä mitään, eikä ilmoitella minnekään eikä muuta. Että meidän tilitoimistossa mennään edelleen niin kuin ennenkin ja tehdään nämä asiat, tehdään erittelyt ja käydään tilinpäätökset asiakkaan kanssa läpi. Helpotuksia ei anneta."

Tilitoimisto A

"En tiedä tarviinko mää siitä itse asiassa, mulla on sellainen oma systeemi, joten kyllä minä oon aina sinne laittanu ne, mutta voi se olla, että joillekin se voisi olla ihan hyvä. Mutta en tiedä vielä kuinka tekisin. Vuosia kun on tehnyt tietyllä systeemillä, niin varmaan mennään vielä samalla vanhalla ja pohjat on entiset. Niin niihin vain vaihtaa niitä tietoja."

Tilitoimisto B

Tilitoimisto C:n edustaja vuorostaan kertoi heidän päättäneen ottaa käyttöön kaikkien asiakkaidensa kohdalla pienyrityksille mahdollistettavat helpotukset. Erityisenä hyötynä pienyritysten helpotuksissa he näkivät yhtenäiset tilinpäätökset:

"No mikroja ei. Siis mikrojen helpotuksia ei tulla ottamaan käyttöön vaan otetaan kaikille ne pienyritysten helpotukset. Toivoisin, että siitä ois se hyöty jos nyt unohetaan ne mikrot, koska se on niin marginaalinen juttu. Se mikä niitten huojennukset on verrattuna pieniin ja sitten vielä se rajankäynti siitä, milloin ollaan mikroja ja milloin pieniä ja veivataan niiden välillä, niin siinä ei oo oikeesti mitään järkeä. Elikkä sit kun otetaan ne pienten helpotukset, niin siinä on ehkä nyt sit se hyvä puoli, että kun liitetiedot varsinkin niin ne pikkusen vähenee, himpun verran vähenee, niin tuota sitte ne yhtenäistyisi ne tilinpäätökset."

Tilitoimisto C

Kolmas kysymys käsitteli mikroyrityksille ehdotettua "suoja-satamaa" eli turvaa oikean ja riittävän kuvan antamisen suhteen sekä sitä, tuleeko se vaikuttamaan heidän tekemissään tilinpäätöksissä.

Kaikki kolme edustajaa olivat kutakuinkin samaa mieltä "suojasatama-säännöksestä". Kaikki olivat vakuuttuneita siitä, ettei sitä tulisi tarvitsemaan. Erityisesti toivottiin, että kirjanpitäjät tänä päivänä osaavat katsoa sen oikean ja riittävän kuvan tarpeellisten tietojen kohdalta, eikä uskota, että tämä säännös vaikuttaisi siihen millään tavalla:

"Laitetaanko hallitus vaihtoon? Jos aatellaan, että tällaisia helpotuksia annetaan kirjanpitäjille, sitte harmaata taloutta ruetaan tutkimaan. Pitää ilmoittaa joka viides päivä hyvä ettei kengännumeroo, niin eikö tää oo sitä harmaata taloutta. Emme tule käyttämään. Ilmoitamme ja annamme tiedot verottajalle."

Tilitoimisto A

"En usko, että vaikuttas. Se tietysti riippuu jos rupeisin tekemään sillä systeemillä, niin kait se sitten vaikuttas. Mutta jos jatkan tällä entisellä ja teen edelleen niin kuin olen ennenkin tehnyt, niin eikait se silloin vaikuttas mitenkään, että se vaan jatkus. Toisinaan tuntuu, että pieniltä yrityksiltä vaaditaan niitä, mutta osakeyhtiöillä on ihan hyvä, että ne on. Jotenki on aina ajatellut, että vois helpommallakin ne semmoset henkilöyhtiöiden tilinpäätökset ja liitetiedot tehdä, mutta minä oon tehny ne niin kuin on vaadittu."

Tilitoimisto B

"No vähän kauhistelen sitä ajatusta, että joku vois ottaa niin kuin sen "suojasatama-säännöksen" silleen vakavasti, että tuota ei kattos sitä, että antaaks se oikean ja riittävän kuvan. Mutta se, että toivon ja uskonki siihen, että tuota kukaan ei lähe sitä niin kuin sillä tavalla. Siinä on pien keplottelun ja keinottelun paikka, että tilinpäätös ei antaskaan oikeeta ja riittävää kuvaa. Mutta kyllä mä vaan jaksan uskoo, että nykyajan kirjanpitäjät kuiteski sen ossaa kattoo. Kovin moni asia ei muutu niin ne menee samaa rataa ja kukaan ei muista viiden vuoden päästä mitä tarkoittaa "suojasatama-säännös."

Tilitoimisto C

Neljännellä kysymyksellä pyrittiin kartoittamaan mikroyritysten mukanaan tuomia toimenpiteitä, joita pitäisi suorittaa ennen kuin itse laki tulee voimaan, jotta mikroyritysten kirjanpito olisi suoraan sujuvaa.

Kaikki kolme edustajaa olivat sitä mieltä, että valmistautuminen uuteen mikroyritysten kokoluokkaan tulee olemaan hyvin vähäistä. Erityisesti ajateltiin, että riittää, kun ohjelmistotoimisto toimittaa heille uudet päivitettyt versiot ohjelmista, joihin on lisätty kaikki tarvittava. Osittain oltiin myös sitä mieltä, että tutustuminen tuleviin muutoksiin on jokseenkin tärkeää ja olla niin sanotusti "ajan hermolla". Tilitoimisto C:ssä haluttiin kuitenkin uusia etenkin tilikartat uuteen uskoon:

"Mä luulen, että ei meidän puolelta, että ohjelmistotoimisto tai ohjelmistontuottaja antaa meille vaan semmosen niin kuin tällä hetkelläkin saadaan hyvin lyhkäisiäkin taseita ja tuloksia tuolta. Sieltä vaan tulee, me tehdään kirjanpito niin kuin ennenkin mutta tulosteita voi olla sitten, niin kuin pienemmillä väleillä tai sillain, että lyhyempinä. Eli me saadaan se tehtyä asiakkaalle tai verottajalle jos se asiakas nyt ehdottomasti haluaa. Sanoin, että ei tulla käyttämään, mut voi olla, että joku käsityöläinen, jolla on 2-3 kuuttia tilikaudessaan, se on ihan ok. Sellaisilla niitä voidaan käyttää."

Tilitoimisto A

"En minä usko, että tarvii tehä mittään. Jos jotakin tulee niin ohjelmistotoimittaja toimittaa, jos sinne puolelle tulee jotakin, jos tarvii jotakin. Tietysti pitää olla ajan hermolla, jotta tietää, että mitä on tulossa, mutta en tiedä miten siihen tarvitsee muuten valmistua, että vain lukemalla tulevista muutoksista."

Tilitoimisto B

"No tuota meillä on nuo tilikartat vähän vaiheessa ja tuota siellä on muutamia asioita KILA:n viimeaikaisten ja vuosia vanhojenkin ratkasujen osalta. Me ei olla niin kuin tavallaan ihan kaikissa asioissa menty siihen, että otetaan se ensisijainen kirjaustapa. Niin kyl mä nyt tässä, tää on niin kuin hyvä asia meidän toimistolle. Me nyt meinataan panna tilikartat kerralla remonttiin ja heti kun laki on vahvistettu niin me tehhään tilikarttaremontti, koska me ei olla tehty sitä melkein siihen 20 vuoteen. Muutamia asioita pikkusen korjattu ja nyt ollaan ootettu tätä, että tehään kaikki kerralla. Eliikkä meille hyvä, ei välttämättä ehkä kaikille muille, mutta mä oon ihan tyytyväinen siitä."

Tilitoimisto C

Viides kysymys käsitteli liikkeenharjoittajille ehdotettua vapautusta tilinpäätöksen laatimisesta.

Tilitoimisto A:n edustaja oli sitä mieltä, että tämä olisi erittäin hyvä säännös erityisesti todella pienten yritysten kohdalla ja yrityksillä, joilla liiketapahtumat ovat samanlaisia koko tilikauden ajan. Esimerkiksi hierojat olisi heidän mielestään yksi tällainen yrittäjäkunta, joilla tämä toimisi todella hyvin:

"Sitä mä suosittelen, että he ilmoittavat tulot ja menot. Nää pienet käsityöläiset. Jotkut hierojat kennellä ei ole paljon vaan se on sitä yhtä ja samaa kuuttia. niillä se voisi olla kohdallaan, että veroilmoitukselle kerätään vain tulot ja menot"

Tilitoimisto A

Tilitoimisto B:n edustaja taas suhtautui tähän ehdotukseen päinvastoin. Hänen mielestään jokaisen yrittäjän kuuluisi tietää oman yrityksensä tilanne. Toisekseen hän ei pitänyt itse tilinpäätöksen tekoa ongelmana, sillä tänä päivänä suurin osa kirjanpidosta tehdään tietokoneilla ja ohjelmistoilla, joista saadaan tiedot itse tilinpäätökseen suoraan ilman suurempia ongelmia:

”No eikös tuo ole vähän hassu juttu? Eikös jokainen yrittäjä haluaisi tietää mikä on tilanne? Nää on näitä tämmösiä ehotuksia. Voisi olla tärkeämpiäkin ehotuksia. Eihän se tilinpäätös ole mikään ongelma. Siihen tarvitaan vaan muutamat viennit ja koneeltahan se tulee suoraan. Vai onko siinä sitten semmonen ajatus, ettei ihmisten tarviis käyttää aivoja tilinpäätösvientejä suunnitellessa ja niitä semmosia. Kyllä niinku ajattelee, että minäki oman yritykselle teen tilinpäätökset ja ihan niinku kelle tahansa muullekin ja vertailen edellisiin tilikausiin. En minä vois kuvitella, että minä en sitä tekis.”

Tilitoimisto B

Tilitoimisto C:n edustaja oli samoilla linjoilla tilitoimisto B:n edustajan kanssa. Hän ei pitänyt itse tilinpäätöksen tekoa varsinaisena ongelmana vaan uskoi siihen, että tilinpäätökset tullaan jatkossakin laatimaan:

”No työryhmän oli pakko se sinne kirjottaa. Siis tunnen suurenosan työryhmän jäseniä ja tuota se vaan oli pakko hallinnollisen taakan vähentämiseksi sinne kirjottaa. Mutta käytännössä siinä käy niin, että ensinnäkin kirjanpito-ohjelmat, sillon kun kirjanpito on huolella laadittu niin ei se tilinpäätös oo se juttu mikä sen ajan vie. Vaan se kirjanpito kun on tehty kunnolla, niin se muodostuu varsinkin näille ihan pienille lähes sieltä itsestään. Mutta tuota se ongelma sitten, että kun verotusta varten on joka tapauksessa saatava lukuja ja sitten kaiken maailman päivähoitomaksujen määrittämisiä ja muualle. Tuota kyllä, taas uskon ja olen hirveän optimisti tässä asiassa, että kyl ne tilinpäätökset laaditaan. Toivon, että kirjanpitoja laaditaan huolellisemmin ja sillon ne tilinpäätökset alkaa olla sit valmiina siellä.”

Tilitoimisto C

Kuudennessa kysymyksessä käsiteltiin olennaisuuden-periaatetta. Työryhmän esityksen mukaan olennaisuus oltaisiin nostamassa kirjanpitolain tasolle ja tällä kysymyksellä haluttiin kartoittaa tilitoimistojen mielipiteitä siitä, tulisiko tämä muuttamaan heillä tilinpäätöksen tekemistä jollain tavalla.

Kaikki kolme edustajaa olivat sitä mieltä, että suurta muutosta tämän myötä ei tulisi tapahtumaan. Olennaisuus on toiminut tilinpäätösperiaatteena jo kauan aikaa suomalaisessa kirjanpidossa ja tämän vuoksi tilitoimistoissa todettiin, että hommat hoidetaan samalla tavalla kuin ennenkin oli tositteita yksi tai tuhat. Olennaisuutta kuitenkin pidetään tärkeänä osana tilinpäätöksiä tehdessä:

”Oikeestaan ei millään lailla. Että meillä tehdään niin kuin, on siinä sitten 1 kuitti tai tuhat kuittia, niin samalla periaatteella kirjataan, että ei vaikuta meillä.”

Tilitoimisto A

”No en tiijjä. Minä oon aikoinaan ollut hirveen paljon Jarmo Leppimäen luennoilla ja siellä oli aina se olennaisuus periaate tärkeenä ja kyllä se minusta on tärkeä. Kyllähän siellä jos on jotain tekemättä ja se on ihan olennainen siihen tilinpäätöksen ja tulokseen verrattuna niin kyllä se minusta on ihan hyvä olla olemassa. Se olennaisuus on vähän niin kuin sellainen veteen piirretty viiva, että jos siellä nyt on 10 % tai 20 % jostakin niin kyllä se silloin on olennainen tieto tilinpäätöksen kannalta.”

Tilitoimisto B

”Niin siis laissa ja direktiivissä hän se ei ole ollu, mutta semmosena yhtenä johtavana periaatteena hän se on ollu. Siinähan tulee käymään niin, että jotka on tähänki asti osannu kattoo isoja kokonaisuuksia niin ne kattoo ja ne, jotka jatkossakin haluavat jaksottaa ne peräkärryn vakuutusmaksut ja pankinkulut niin nehan jaksottaa, että mä en usko, että sitä niinku ripeltämistä saahaan sieltä kirjanpitäjien päästä ihan kokonaan pois. Toivon tietysti, että pystyttäs niin kuin kattomaan, että olenaisuudessa se, että mikäli jonkun seikan ilmottaminen tai ilmottamatta jättäminen antaa niin kuin väärän kuvan. Taas palataan sinne niin tuota se voitaa jättää pois. En usko, että hirveen moni asia muuttuu, mutta tuota hyvä askelhan tää tietysti on.”

Tilitoimisto C

Seitsemäs kysymys koski uusia menetelmäsäännöksiä. Näiden menetelmäsäännösten muutoksissa esimerkiksi tasekirja ei olisi enää pakollinen vaan siirryttäisiin luetteloon kirjanpidosta ja aineistoista. Tulossa olisi myös erilaisia säilytykseen liittyviä muutoksia ja paljon muuta. Kysymyksellä haluttiin selvittää, kuinka muutoksia aiotaan hyödyntää omien asiakkaiden kohdalla ja omassa työssä.

Tilitoimisto A:n edustaja oli sitä mieltä, että heillä on jo suurin osa näistä tulevista muutoksista jollain tavoin jo käytössä koska kaikki on tehty samalla tasolla alusta lähtien. Hänen mukaansa heidän ei tarvitse muuttaa omia työskentelytapojaan tai käytäntöjään asiakkaiden kohdalla ainakaan näiden muutosten takia:

”Mä luulen, että meillä on ne aika pitkälti jo käytössäkin. Meillä on tosiaan tehty samalla tasolla kaikki.”

Tilitoimisto A

Tilitoimisto B:n edustaja ei oikein tiennyt kuinka näihin tulisi valmistautua ja kuinka he tulisivat ottamaan muutokset käyttöön. Yleisesti muutoksiin suhtauduttiin positiivisesti:

”No jos se tulee vielä siihen aikaan kun minä vielä näitä hommia teen, niin onhan se tehtävä, jos niin on säädetty. Kyllähän se niinkin ne liitetiedot luonnistuu, mutta onhan ne jotenkuten kirjattu kuitenkin ja että se todentuu siihen veroilmoitukseen ja kaikki ne muutokset. En tiijä. Mutta minä oon tykänny, että liitetiedot on ihan hyvä olla olemassa.”

Tilitoimisto B

Tilitoimisto C:n edustaja arvioi, että menetelmäsäännökset kiristyvät näiltä osin, koska laissa ei enää kerrota kuinka asiat on tehtävä. Reaaliaikaisen aineiston saamiseen hän oli erittäin skeptinen etenkin huonojen yhteyksien vuoksi:

”No tuota, lähinnähän ne liittyy säilytykseen ne menetelmäsäännökset joita on tulossa ja se, että tähänki asti on lueteltu millä tavoin säilyttämisen pitää tapahtua, jotta se pystytään se aineisto sitten tietyn määräajan jälkeen lukemaan niin tuota itse asiassa menetelmäsäännökset kiristyy, koska ei kerrota miten se on tehtävä. mutta kerrotaan, että oot niin kuin sen 10 vuotta siitä vastuussa. Jokainen sitte ite päättää, että mihin luottaa. Tietysti olisi ihan hyvä jos semmosia hyviä menetelmiä

sitte joka tapauksessa luotas sinne hyvään kirjanpitoon, että miten se vois tapahtua se säilyttäminen. Mutta ollaan taas kirjanpitäjinä oltu kauheen skeptisiä kaiken maailman pilvipalveluille ja sitte sille mikä nyt tässä uudessa laissa on, että tuota säilyttämisen fyysinen paikka, sitä ei enää säädetä vaan sinne pitää olla reaaliaikainen yhteys. Jos meillä nyt ei välillä ole omille palvelimillekaan reaaliaikasta yhteyttä niin katotaan nyt miten käy, mutta ehkä sitte monessa tilitoimistossa, tilitoimistotarkastuksessa käydään läpi näitä asioita niin siellä saattaa olla vähän semmosta tuplavarmistusta mutta se nyt ei haittaa mitään jos se ei vie kauheesti aikaa ja resursseja. Mutta vastuu kirjanpitovelvolliselle lisääntyy siinä menetelmäsäännöksessä. ”

Tilitoimisto C

Kahdeksas kysymys viittasi vielä edelliseen kysymykseen. Menetelmäsäännösten mukana haluttaisiin kehittää kirjapitoa ja etenkin raportointia yhtenäisemmäksi sekä enemmän digitaalisemmaksi. Tällä kysymyksellä haluttiin kartoittaa tilitoimistojen tarvetta uusiin laitteistoihin tai ohjelmistoihin tällä hetkellä ja tulevaisuudessa.

Tilitoimisto A:n edustaja ei koe päivityksiä tarpeelliseksi ainakaan tässä vaiheessa. Hänen mukaansa heillä on kaikki tarvittava laitteisto ja kirjanpidossa käytettävä pilvipalvelu, johon kaikki uusimmat päivitykset tulevat suoraan palvelun kautta:

”Meillä ei ole täällä ohjelmistoja, vaan me ollaan pilvipalvelun kautta, joten meille tulee kaikki uusimmat päivitykset ja muut suoraan tämän palvelun kautta. Kaikki laitteistot ja ohjelmistot ovat siis ok. Kun laki tulee voimaan, meillä on suoraan kaikki tarvittava sitä varten.”

Tilitoimisto A

Tilitoimisto B:n edustaja vuorostaan arveli, että vanhalla ohjelmistolla ja laitteistolla mennään niin pitkälle kuin mahdollista. Ohjelmistoon tulee toki päivitykset tarpeiden mukaan mutta muuten mitään ei ole tarve uusaa etenkään asiakkaiden näkökulmasta. Hänen mukaansa heidän vanhat systeeminsä toimivat hyvin ja asiakkailtakaan ei ole tullut palautetta, että tarvitsisi muuttaa digitaalisempaan suuntaan, kuten esimerkiksi pilvipalveluihin. Hän kuitenkin arvelee, että tulevaisuudessa ilman nettiä tai pilvipalveluita ei enää kirjanpitoalalla pystytä toimimaan, koska kaikki muuttuu entistä enemmän digitaalisempaan ja niin sanotusti ”helpompaan” suuntaan:

”Niin ikään kuin pilvipalveluun? Mulla on ihan tavallinen tämä ohjelma ja kyllähän tästäkin varmaan saisin pankista suoraan tiliotteilta laitetuks. Mutta sitten nämä minun asiakkaat on monet semmosia ja vuosikymmeniä tehneet tietyllä tavalla ja haluat, että pystyvät itekkin seuraamaan ja ymmärtämään siitä kirjanpidosta jotain kun on oikea tosine näkyvillä ja sitten nää tulosteet ja nämä. Kyllä voi olla, että minä teen vielä sen ajan kun yrittäjänä oon niin tällä systeemillä. Eikä vielä kukaan minun asiakkaista ole edes ehtanut, että siirryttäisiin semmoseen digitaaliseen. Kaikki on ollut hyvillään kun on ollut näin ja se on heille ollut ymmärrettävämpi kun se konkreettisesti kaikki siinä näkyvillä. Varmaan noissa isoissa yrityksissä on toisenlainen sitten se. Ja varmaan tulevaisuudessa se muuttuu vielä enemmän kun tuntuu, että ei mitään voi tehdä enää ilman nettiä ja sieltä kautta asioita. Jos-sain vaiheessa varmasti ihan jokapäiväinen todellisuus joka paikassa tälläkin ajalla.”

Tilitoimisto B

Tilitoimisto C:n edustaja arvioi, että tämän lain vuoksi merkittäviä päivityksiä ei tulla tarvitsemaan, mutta muuten päivityksiä tulee tapahtumaan jatkuvasti:

”Siis tämän takia ei oo tarvetta mutta muutoksia tulee tapahtummaan mutta ei tämän takia. Et ne on nyt, ehkä siinä kunnossa tai missä niitten nyt tarttee. Sitä on jouduttu tekemään kokoajan sitä päivittämistä.”

Tilitoimisto C

Viimeisenä kysyttiin uudistuksen tuomia mahdollisia taloudellisia vaikutuksia niin itse tilitoimistolle kuin heidän asiakkailleen.

Tilitoimisto A:n edustajan mielestä asiakkaille näillä muutoksilla ei olisi minkäänlaisia taloudellisia vaikutuksia. Tilitoimistona he itse maksavat ohjelmistopäivityksistä ja vuosimaksuista, jotka kasvavat kun tulee uusia lainmuutoksia:

”Luulen, ettei minkäänäköisiä. Tietysti meille tulee varmaan ohjelmistopäivitykset maksaa ja vuosimaksut kasvaa, kun tulee uusia lainmuutoksia. Ei suoraan asiakkaille laiteta sitä, vaan se tulee näissä normaaleissa korotuksissa mukaan sitten. Ei suoraan asiakkaalta mitään veloiteta.”

Tilitoimisto A

Tilitoimisto B:n edustaja ei vuorostaan oikein osannut suoraan sanoa minkälaisia taloudellisia vaikutuksia lailla voisi olla. Kuitenkin hän mainitsee sen, että jos kirjanpidon ulkopuolisia toimintoja tarvitssee tehdä paljon, niin siitä tulee lisäkustannuksia. Itse kirjanpidon ja tilinpäätösten teko on aikaveloitteista ja tämän vuoksi sen kustannukset riippuvat niihin menevästä ajasta:

”En minä nyt oikein ossaa sanna. Se tietysti riippuu jos siitä tulee hirveesti semmosta ylimäärästä semmosta, jota pitäis tehdä niin kuin varsinaisen kirjanpidon ulkopuolella, niin niiden kustannukset tietysti. Tilinpäätökset ja veroilmoitukset ovat yleensä aikaveloitteisia ja samoin kirjanpitositeperusteista, joten kaikki riippuu kaikesta ja etenkin siitä kuinka kauan niiden tekeminen vie aikaa. En osaa yhtään arvioida summina tai ajallisesti mitä se voisi olla.”

Tilitoimisto B

Tilitoimisto C:n edustaja ei uskonut, että uudesta laista koituisi suurempia taloudellisia vaikutuksia tai muitakaan vaikutuksia:

”En usko. Että ei sitä hallinnollisen taakan vähenemistä missään isossa määrin tapahdu, eikä sitte taas päinvastoin tätä lisätyötäkään. Että ehkä se on se, että kun tilinpäätöksen liitetiedot nyt tulis vielä enemmän niinku standardoituja ja nehän mun käsityksen mukaan tulee uudessa laissa kirjoitettua selkeemmin. Elikkä ei kirjoiteta näi, että täs on nää säännökset, että niistä sitten pieniä velvoittavia ei oo tuo ja tuo kohta ja sitte saahaan keltakynällä viivata, että mitähän se tarkottikaan niin nyt-

hän se tullaan kirjoittamaan toisella tavalla niin, ehkä se helpottaa niiden mallien tekemistä. Että kerran kun se tekee sitte taas ne mallit itelleen niin sitte ne, ehkä on parempia. Luulen.”

Tilitoimisto C

6.2 Tutkimustulosten yhteenveto

Haastattelu tehtiin kolmessa erikokoisessa tilitoimistossa, jossa haluttiin kartoittaa heidän valmistautumistaan uuden kirjanpitolain muutoksiin ja niiden käyttöönottoon sekä kuulla heidän mielipiteitään. Tilitoimistojen edustajien vastaukset vaihtelivat osittain todella paljon, mutta vastauksista voi havaita hyvin samankaltaisia ajatuksia kaikkien edustajien kohdalla.

Haastateltavat kokivat mikroyritysten mukaan tuloon ja heille annettavien helpotusten olevan jokseenkin huono uudistus. Kaikki kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että he eivät aio käyttää mikroyrityksille suunnattuja helpotuksia omilla asiakkaillaan. Erityisesti yksi haastateltavista vahvasti heidän ottavan asiakkaidensa kohdalla käyttöön pelkästään pienyrityksille tuodut helpotukset. ”Suojasatamasäännöksen” eli oikean ja riittävän kuvan antamisesta suunniteltu helpotus mikroyrityksille koettiin myös huonona uudistuksena. Kaikki haastateltavat halusivat uskoa ja luottaa siihen, että jokainen kirjanpitäjä osaa tänä päivänä katsoa oikean ja riittävän kuvan tilinpäätöksissä. Kirjanpitolain uudistuksen tuomiin muutoksiin ei pidetty tarpeellisena valmistautua ennakoon. Tilitoimistojen edustajien mukaan heidän ohjelmistonsa päivitetään automaattisesti ohjelmantuottajan puolelta ja he eivät kokeneet tarvitsevansa muuta valmistautumista. Yhdessä tilitoimistossa kuitenkin haluttiin uusia tilikartat, jotka ovat jo melkein 20 vuoden takaisia.

Liikkeenharjoittajien vapautusta tilinpäätöksestä pidettiin huonona ajatuksena kahden haastateltavan puolelta. He uskoivat siihen, että tilinpäätökset tehdään joka tapauksessa vaikka tällainen helpotus tulisi voimaan. Kaikki haastateltavat pitivät olennaisuuden nostamista kirjanpitolain tasolle erittäin positiivisena ja perusteltuna. Heidän mielestään sillä ei kuitenkaan tulisi olemaan vaikutusta tilinpäätösten tekoon, sillä olennaisuus on ollut johtavia tilinpäätösperiaatteita kirjanpidossa jo vuosien ajan. Menetelmäsäännöksiensä kohdalla suurinta osaa muutoksista pidettiin positiivisina. Yksi haastateltavista huomautti kuitenkin, että sähköisesti muualla kuin Suomessa säilytettävän aineistoon voisi olla hankala päästä käsiksi. Yhteydet voivat usein takkuilla ja tämän vuoksi aineistot ei välttämättä olisikaan aina niin helposti saatavilla.

Kaikissa kolmessa tilitoimistossa uskottiin, että kirjanpitolain uudistus ei toisi tarvetta päivittää laitteistoja. Ohjelmistot kuitenkin päivitetään ohjelmantuottajan puolesta suoraan. Viimeisenä aiheena olivat lain tuomat taloudelliset vaikutukset tilitoimistoille itselleen ja heidän asiakkailleen. Kaikki kolme olivat samaa mieltä, että taloudellisia vaikutuksia ei juuri ole tai jos on, niin ne ovat aivan minimaalisia. Yleisesti mielipiteet uudesta kirjanpitolaista vaihtelivat osittain laajasti. Kirjanpitolain uudistuksessa nähtiin kuitenkin enemmän positiivisia kuin negatiivisia puolia.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Kirjanpitolainuudistus tuo mukanaan paljon muutoksia. Erityisesti mikro- ja pienyritysten helpotukset ovat suuri osa tätä uudistusta. Suomessa on vuoden 2013 tilastokeskuksen ennakon mukaan 282 653 yritystä, kun siitä jätetään pois maa-, metsä- ja kalatalous. Näistä yrityksistä liki 99% kuuluisi uusien rajojen mukaan pienyrityksiin ja jopa reilut 93% kuuluisi mikroyritysten kokoluokkaan. (Suomen Yrittäjät 2015.) Mikro- ja pienyrityksille sallittaisiin lyhennetyt tilinpäätöstiedot ja jossain määrin ne vapautettaisiin kokonaan tilinpäätöksen tekemisestä. Työn perusteella voidaan todeta, että helpotetut tilinpäätöstiedot etenkin pienyritysten kohdalla ovat hyvä lisäys kirjanpitolakiin. Näiden helpotusten uskotaan lyhyellä aikavälillä keventävän hallinnosta taakkaa ja pidemmällä aikavälillä tuovan jopa miljoonien eurojen säästöjä. Tilinpäätöksestä vapauttaminen ei sinänsä olisi suuri helpotus asiakkaan tai kirjanpitäjän näkökulmasta. Tilinpäätöksen tekeminen onnistuu tänä päivänä todella helposti. Ohjelmistot ovat niin kehittyneitä, että niillä on mahdollista saada tilinpäätökseen tarvittavat tiedot suoraan koneelta paperille, kunhan kirjanpidon kirjaukset ovat kohdillaan. Tämän lisäksi tilinpäätöksen tuottamista pidetään tärkeänä itse yrittäjälle ja muille tilinpäätöksestä kiinnostuneille sidosryhmille.

Lakiin ehdotettu ”suojasatamasäännös” mikroyrityksille, eli oikea ja riittävä kuva koskisi mikroyrityksiä vain silloin, kun se on erikseen säädetty. Etenkin eri sidosryhmille, sijoittajille ja itse omistajillekin on tärkeää saada oikeanlainen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta. Oikea ja riittävä kuva kuuluu hyvän kirjanpitoavan periaatteisiin ja sen vuoksi sitä kuuluisi noudattaa yrityksen kokoluokasta huolimatta. Olennaisuuden nostaminen kirjanpitolain tasolle on erittäin perusteltua. Se ei varsinaisesti tule muuttamaan mitään tilinpäätöksen tekemisessä, mutta se on yksi tärkeimmistä tilinpäätöksen periaatteista ja kuuluisi olla laissa.

Menetelmäsäännöksiin olisi tulossa paljon muutoksia, joista suurin osa kohdistuu aineiston säilytystä koskeviin rajoituksiin. Aineiston säilytyksen maantieteelliset rajat kumotaan ja myönnetään mahdollisuus säilyttää aineistoa sähköisesti. Tämän muutoksen myötä yrittäjät ja kirjanpitäjät voisivat tarkastella kirjanpitoaineistoja mistä vain, milloin vain. Tätä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi ohjelmitoissa, jotka toimivat nimenomaan pilvipalveluina. Tulevaisuudessa pilvipalveluiden tarjoajat voisivat mm. tehdä puhelimeen ohjelmiston, jonka kautta yrittäjä tai kirjanpitäjä voisi päästä käsiksi kirjanpitoaineistoon. Yhtenä esimerkkinä menetelmäsäännöksistä poistettaisiin kokonaan vaatimus paperisesta tasekirjasta. Tämän tilalle tulisi luettelo kirjanpito kirjoista ja aineistoista. Tämä säädös on erittäin tervetullut, sillä se sisältäisi lakiin tarkemmat vaatimukset kirjanpitoaineiston dokumentoinnista sekä sen tavoitteet selkeästi ja konkreettisesti. Tällä tavoin helpotettaisiin taas itse kirjanpitäjän ja yrityksen omistajan työtä sekä tuotaisiin nämä asiat helpommin ymmärrettävästi esille.

Tutkimuksesta voidaan päätellä, että ehdotuksessa uudeksi kirjanpitolainaksi on paljon hyvää mutta myös huonoa. Positiivisena voidaan nähdä etenkin se, että Euroopan parlamentin ja neuvoston uuden direktiivin myötä näkökulma on vaihtunut suuryrityksistä pk-yritysten tukemiseen. Suomessa suurin osa yrityksistä on pienyrityksiä ja tämän myötä voidaan uskoa, että nämä hallinnolliset kevennykset voivat olla pitkällä aikavälillä erittäin merkittäviä.

Tästä työstä voisi olla hyötyä erikokoisille tilitoimistoille, joissa ei vielä ole ehditty tutustua tuleviin kirjanpitolain muutoksiin ja myös kaikille muille, jotka haluavat tutustua lyhyesti tuleviin muutoksiin. Kirjanpitolainuudistus tulee valmistumaan vielä vuoden 2015 aikana, joten työstä ei pitkällä tähtäimellä ole suurempaa hyötyä.

Aloitin opinnäytetyön tekemisen keväällä 2014. Alkuun en päässyt kunnolla vauhtiin ja lähteiden löytäminenkin oli vaikeaa. Syksyllä 2014 sain työni varsinaisesti aloitettua. Aloitin työni teon etsimällä teoriatietoa. Tässä vaiheessa minulle ei ollut vielä täysin selvää, että haluaisinko tehdä haastatteluja työtäni varten ollenkaan. Käydessäni vierailulla opinnäytetyönohjaajani luona ja viestitellessäni hänen kanssaan tulin siihen tulokseen, että aineisto työtä varten tulisi olemaan liian suppea ilman haastatteluja. Päädyin tekemään haastattelut, jotta työstä saisi kattavamman ja informatiivisemmän. Vuoden 2015 helmikuun loppuun olin saanut tehtyä suurimman osan teoria osuudestani ja haastattelupohjan valmiiksi. Kävimme ohjaajani kanssa haastattelupohjan läpi ja tein siihen tarvittavat muutokset. Tämän jälkeen aloin etsiä haastateltavia tilitoimistoja. Tein haastattelut maaliskuun aikana ja kirjoitin ne puhtaaksi. Työn lopullisen hiomisen suoritin huhtikuussa 2015. Tarkoitukseni oli saada työ valmiiksi viimeistään 2015 huhtikuun loppuun mennessä.

Oppimisprosessin aikana opin paljon uutta kirjanpitolaista ja menetelmistä, laadullisen tutkimuksen tekemisestä, haastatteluiden laatimisesta sekä tutkimuksen toteuttamisesta. Kaiken kaikkiaan työn tekeminen sujui ongelmitta.

Jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia kirjanpitolain uudistuksen hyödyt ja haitat muutama vuosi sen käyttöönoton jälkeen ja verrata todellisia vaikutuksia tässä työssä arvioituihin vaikutuksiin. Tutkimusta voitaisiin suorittaa haastattelemalla esimerkiksi samoja tilitoimistojen edustajia kuin tässä työssä ja vertailla heidän mielipiteitään ennen kirjanpitolain uudistusta ja sen jälkeen.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Ernst & Young Oy 2015 "Lausuntopyyntöne Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietinnöstä" [Viitattu 2015-03-30] Saatavissa: http://www.tem.fi/files/42312/Ernst_Young.pdf

Finanssialan keskusliitto 2015 " Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietintö" [Viitattu 2015-03-27] Saatavissa: https://www.tem.fi/files/42313/Finanssialan_Keskusliitto.pdf

FREDMAN, Janne 2015, "Muutoksia menetelmäsäännöksiin", Tilisanomat 1/2015

HARTIKAINEN, Pasi 2014, "Uusi tilinpäätösdirektiivi – keskeisimmät vaikutukset pien- ja mikroyrityksiin sekä suhde tilintarkastukseen", BDO Suomi [Viitattu 2015-02-13]

Saatavissa: <http://www.bdo.fi/story/uusi-tilinpaatosdirektiivi-keskeisimmat-vaikutukset-pien-ja-mikroyrityksiin-seka-suhde>

KAISANLAHTI, Timo 2014, "Uutta kirjanpitolakiin", Tilisanomat 6/2014

KAVALJER, Mia ja WINQVIST-ILKKA, Johanna 2014, "Uusi tilinpäätösdirektiivi keventää pienten yritysten raportointia", Balanssi 5/2014

Keskuskauppakamari 2015 "Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietintö" [Viitattu 2015-03-27] Saatavissa: <https://www.tem.fi/files/42318/Keskuskauppakamari.pdf>

OJALA, Markku 2014, "Tilinpäätös poistuu - pitäisikö pyytää jäämään?", Tilisanomat [Viitattu 2015-02-02] Saatavissa: <http://www.tilisanomat.fi/content/tilinpaatos-poistuu-pitaisiko-pyytaa-jaamaan>

Suomen Yrittäjät 2015, "Yrittäjyys Suomessa" [Viitattu 2015-04-14] Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/yrittajyysuomessa/>

Taloushallintoliitto 2015, "Lausunto kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietintöön" [Viitattu 2015-03-23] Saatavissa: https://taloushallintoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8d84d77874dec0e546c9aab94fbd569a/1429272003/application/pdf/1883704/TAL_Lausunto_KPL_060215_lop.pdf

Tilintarkastuslautakunta 2015, "Lausunto Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietinnöistä" [Viitattu 2015-03-12] Saatavissa: <http://tilintarkastuslautakunta.fi/lausunto-kirjanpitolain-muutokset-tyoryhman-mietinnosta/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi [Verkkajulkaisu] [Viitattu 2015-01-10] Saatavissa: http://www.tem.fi/files/41224/TEMjul_48_2014_web_22102014.pdf

Valtiokonttori, "Audit Trail" [Viitattu 2015-02-16] Saatavissa:

<http://www.valtiokonttori.fi/kasikirja/public/default.aspx?nodeid=23977>

VIRTANEN, Aila 2007, "Kauppamiehen käytännöstä kansainväliseen kirjanpitoon. Kirjanpidon historia Suomessa 1862–2005"

ÅKERBLAD, Lasse 2015 "Lausunto Kirjanpitolainsäädännön muutokset –työryhmän mietinnöistä"

[Viitattu 2015-03-09] Saatavissa: https://www.tem.fi/files/42316/HTM-tilintarkastaja_Lasse_Akerblad.pdf

LIITE 1: HAASTATTELUPOHJA

1. Mikroyritykset tulevat uutena kokoluokkana uudistuksen mukana ja valtaosa Suomen pienyrityksistä sopisi tähän kokoluokkaan. Miten suuri osa teidän asiakkaistanne kuuluisi tähän kokoluokkaan?
2. Uudistuksessa sallitaan mikro- ja pienyrityksille ns. helpotetut tilinpäätös tiedot. Aiotteko hyödyntää tätä asiakkaidenne kohdalla? (EI) Miksi ei? (Kyllä) Millä tavoin? Miten laajasti? Millaisia hyötyjä tämä tuo?
3. Mikroyrityksille on tulossa myös niin sanottu "suojasatama-säännös". Kuinka luulette sen vaikuttavan tilinpäätösten laadintaan mikroyritysten kohdalla?
4. Millaisia muita toimenpiteitä mikroyritysten mukaan tulo vaatii kirjanpidon kannalta?
5. Liikkeenharjoittajille oltaisiin lakiin säätämässä mahdollisuus jättää tilinpäätös kokonaan tekemättä. Mitä mieltä olette tästä?
6. Olennaisuus nostetaan kirjanpitolaian tasolle uudessa direktiivissä. Kuinka se vaikuttaa tilinpäätöksien laadintaan?
7. Uudessa kirjanpitolaissa tulee paljon muutoksia menetelmäsäännöksiin. Kuinka aiotte soveltaa niitä asiakkaidenne kirjanpidoissa/muissa työtehtävissä?
8. Direktiivin menetelmäsäännöksiin kohdistuvilla muutoksilla pyritään myös viemään kirjanpidon pitämistä enemmän digitaaliselle puolelle. Millaisia muutoksia teidän on tarvinnut tehdä tai tulee tulevaisuudessa olemaan tarpeen esimerkiksi päivittää ohjelmistojanne/laitteitanne, vastaamaan tällaisia muutoksia?
9. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia kirjanpitolaian uudistuksella tulee olemaan teille ja teidän asiakkailenne?